

Sygn. akt I Ns 607/16

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2018 r.

Sąd Rejonowy w Sokółce I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego w Sądzie Rejonowym Sławomir Kuczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Kowalewska

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2018 r. w Sokółce

na rozprawie

sprawy z wniosku S. P.

z udziałem C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S.

o dział spadków

postanawia:

I. ustalić, że w skład spadku pozostałego po W. P., synu M. i J. z d. B., zmarłym dnia (...) r. w W., ostatnio stale zamieszkałym w W., gmina K., wchodzi następujące przedmioty majątkowe:

- 1) zawieszany siewnik zbożowy S0015 – o wartości 460,00 zł,
- 2) brony zębowe zawieszane typ (...) o numerze fabrycznym (...) – o wartości 288,00 zł,
- 3) rozsiewacz do nawozów zawieszany typ (...) – o wartości 300,00 zł,
- 4) pług dwuskibowy typ (...) o numerze fabrycznym (...) – o wartości 520,00 zł,
- 5) rower – o wartości 249,00 zł,
- 6) kwota 11.042,72 zł, wypłacona uczestniczce postępowania T. D. przez Bank Spółdzielczy w K. na podstawie przepisu z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1876);

II. ustalić, że w skład spadku pozostałego po J. P., córce J. i J. z d. T., zmarłej dnia (...) r. w K., ostatnio stale zamieszkałej w W., gmina K., wchodzi udział w wysokości 1/2 (słownie: jednej drugiej) części w majątku szczegółowo opisanym w punkcie I sentencji postanowienia, a nadto następujące przedmioty majątkowe:

- 1) zestaw meblowy pięciosegmentowy, składający się z: segmentu czterodrzwiowego trzyszufladowego o wymiarach: 2100 x 800 x 320/440 mm, segmentu czterodrzwiowego o wymiarach: 2100 x 800 x 320/440 mm, segmentu czterodrzwiowego z witryną o wymiarach: 2100 x 800 x 320/440 mm, kredensu czterodrzwiowego o wymiarach: 2100 x 800 x 320/440 mm i szafy dwudrzwiowej o wymiarach: 210 x 800 x 57 mm – o wartości 292,00 zł,
- 2) szafa trzydrzwiowa o wymiarach: 1830 x 1340 x 585 mm – o wartości 132,00 zł,
- 3) pięć sztuk krzeseł tapicerowanych, każde o wymiarach: 800 x 430 x 400 mm – o łącznej wartości 160,00 zł,
- 4) stół kuchenny o wymiarach: 800 x 820 x 1220 mm – o wartości 108,00 zł,

- 5) stół kuchenny o wymiarach: 800 x 820 x 1220 mm – o wartości 108,00 zł,
- 6) żyrandol pięćświecowy o wymiarach: $\varnothing = 46$ cm, h – 36 cm – o wartości 25,00 zł,
- 7) zestaw meblowy pięciosegmentowy, składający się z: segmentu o wymiarach: 2310 x 1000 x 470/360 mm, barku o wymiarach: 2310 x 1000 x 470/360 mm, segmentu z witryną o wymiarach: 2310 x 1000 x 470/360 mm, kredensu czterodrzwiowego o wymiarach: 2100 x 800 x 320/440 mm i szafy dwudrzwiowej o wymiarach: 210 x 800 x 57 mm – o wartości 362,00 zł,
- 8) wersalka o wymiarach: 820 x 2210 x 830 mm – o wartości 276,00 zł,
- 9) taboret drewniany o wymiarach: 450 x 300 x 300 mm – o wartości 21,00 zł,
- 10) pufa o wymiarach: 340 x 380 x 380 mm – o wartości 42,00 zł,
- 11) wersalka o wymiarach: 750 x 1950 x 900 mm – o wartości 160,00 zł,
- 12) lodówka marki Gorenje typ (...) o pojemności 145 l – o wartości 127,00 zł,
- 13) zamrażarka marki Zamex typ (...) o pojemności 256 l – o wartości 172,00 zł,
- 14) kuchenka gazowa marki Ignis czteropalnikowa – bez wartości,
- 15) stół kuchenny o wymiarach: 740 x 930 x 600 mm – o wartości 125,00 zł.
- 16) skrzynia (kufer) o wymiarach: 710 x 1080 x 670 mm – o wartości 180,00 zł,
- 17) maszyna do szycia marki Łucznik o wymiarach: 77 x 94 x 42 cm – o wartości 85,00 zł,
- 18) telewizor marki Samsung model GK-5020Z – o wartości 21,00 zł,
- 19) zestaw mebli kuchenny, składający się: z mebli stojących o wymiarach: 800 x 1800 x 530 mm, mebli wiszących o wymiarach: 600 x 1400 x 300 mm i 600 x 800 x 300 mm i szafki ze zlewozmywakiem o wymiarach: 800 x 810 x 500 mm – o wartości 135,00 zł;

III. dokonać działu spadku pozostałego po W. P., synu M. i J. z d. B., i działu spadku pozostałego po J. P., córce J. i J. z d. T., w ten sposób, że:

- 1) przyznać na wyłączną własność uczestniczce postępowania T. D. kwotę 11.042,72 (słownie: jedenastu tysięcy czterdziestu dwóch 72/100) zł, wypłaconą jej przez Bank Spółdzielczy w K. na podstawie przepisu z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1876), a nadto przedmiot majątkowy opisany szczegółowo w podpunkcie 5 punktu I sentencji postanowienia,
- 2) zarządzić sprzedaż stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego ruchomości opisanych szczegółowo w podpunktach od 1 do 4 punktu I sentencji oraz w podpunktach od 1 do 19 punktu II sentencji postanowienia, zaś uzyskaną w drodze licytacji publicznej kwotę podzielić pomiędzy wnioskodawcę S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. stosownie do przypadających im udziałów w spadku pozostałym po J. P., czyli po 1/6 (słownie: jednej szóstej) części;

IV. tytułem spłaty zasądzić od uczestniczki postępowania T. D. na rzecz wnioskodawcy S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. kwoty po 1.881,95 (słownie: jednego tysiąca osiemset osiemdziesięciu jeden 95/100) zł, płatne w terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym jak za czas opóźnienia w razie opóźnienia w płatności tych kwot;

IV. tytułem zwrotu części kosztów postępowania zasądzić od uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. na rzecz wnioskodawcy S. P. kwoty po 83,33 (słownie: osiemdziesiąt trzy 33/100) zł;

V. tytułem brakującej opłaty stałej od wniosku o stwierdzenie nabycia spadku pozostałego po J. P. nakazać pobrać od wnioskodawcy S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Sokółce kwoty po 83,33 (słownie: osiemdziesiąt trzy 33/100) zł;

VI. tytułem brakujących wydatków nakazać pobrać od wnioskodawcy S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Sokółce kwoty po 177,99 (słownie: sto siedemdziesiąt siedem 99/100) zł._

UZASADNIENIE

Pełnomocnik wnioskodawcy S. P. w piśmie procesowym z dnia 4 marca 2016 r. zamieścił żądanie dokonania działu spadku po W. P. i J. P., po których na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Sokółce z dnia 12 sierpnia 2015 r., wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Ns (...), spadek nabyli: wnioskodawca S. P. i uczestnicy postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S.. Pełnomocnik wnioskodawcy twierdził przy tym, że w skład masy spadkowej wchodzi składniki majątkowe wskazane w spisie inwentarza, sporządzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce zastępcę asesora Małgorzatę Kondrat w dniu 20 listopada 2015 r. i uzupełnionym w dniu 22 stycznia 2016 r. Wnosił nadto wnosić o dokonanie działów spadków poprzez przyznanie wszystkich składników majątkowych wymienionych w spisie inwentarza na wyłączną własność T. D. z jednoczesnym zasądzeniem od T. D. spłat na rzecz pozostałych uczestników postępowania w wysokości odpowiadającej ich udziałowi w spadkach oraz o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy od uczestników postępowania kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu tego pisma pełnomocnik S. P. wskazał, że Sąd Rejonowy w Sokółce postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2015 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns (...), stwierdził, że spadek po zmarłym w dniu (...) r. W. P. nabyła matka J. P. – w 1/2 części oraz rodzeństwo: H. S., J. S., S. P., R. K., C. B. i T. D. – po 1/12 części. Natomiast spadek po zmarłym w dniu (...) r. J. P. nabyły jej dzieci: H. S., J. S., S. P., R. K., C. B. i T. D. – po 1/6 części każde z nich. Spadkodawcy nie pozostawili testamentów.

W dalszej części uzasadnienia wniosku pełnomocnik wnioskodawcy podał, iż mocodawca kwestionuje wysokość długów spadkowych ustalonych w spisie inwentarza, po czym przedstawił tok rozumowania, który miał wykazać poprawność takiego właśnie stanowiska co do wielkości długów spadkowych.

Pełnomocnik S. P. podniósł wreszcie, że od śmierci spadkodawców przedmioty należące do masy spadkowej znajdują się w posiadaniu uczestniczki postępowania T. D.. Część z nich miała ona zabrać do swojego domu, a reszta pozostała na wyposażeniu domu, w którym przed śmiercią mieszkał W. P., a który jest obecnie własnością T. D.. Pozostali uczestnicy postępowania nie mają do nich żadnego dostępu. Dlatego też proponowany we wniosku podział masy spadkowej jest uzasadniony dotychczasowym sposobem korzystania przez spadkobierców z przedmiotów spadkowych. Wskazał też, że z powodu konfliktu pomiędzy T. D. a pozostałymi spadkobiercami nie jest możliwy zgodny podział spadku

Na rozprawie wyznaczonej na dzień 13 kwietnia 2016 r. pełnomocnik wnioskodawcy podtrzymał w całości wniosek z dnia 4 marca 2016 r.

Na tym samym terminie uczestnicy postępowania C. B., R. K., H. S. i pełnomocnik uczestniczki postępowania J. S. oświadczyli, iż przychylają się do wniosku. Pełnomocnik wnioskodawcy, uczestnicy postępowania C. B., R. K., H. S. i pełnomocnik uczestniczki postępowania J. S. oświadczyli nadto, iż w skład obu spadków wchodzi przedmioty majątkowe oznaczone szczegółowo w spisie inwentarza po zmarłych W. P. i J. P., dokonany w dniu 20 listopada 2015 r. przez zastępującego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Bogusławę Czubak asesora Małgorzatę Kondrat – za wyjątkiem dwóch tuczników i dwóch jałówek.

Do wniosku S. P. z dnia 4 marca 2016 r. przychylił się też pełnomocnik uczestniczki postępowania T. D. – na rozprawie wyznaczonej na dzień 8 czerwca 2016 r. Wnosił przy tym o dokonanie działów spadków pozostałych po W. P. i J. P. przez fizyczny podział przedmiotów oznaczonych w sporządzonym spisie inwentarza i przydzielenie tychże poszczególnych spadkobiercom zgodnie z ich udziałem w spadku ewentualnie o zarządzenie sprzedaży tych przedmiotów stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Pełnomocnik uczestniczki postępowania T. D. w piśmie procesowym z dnia 20 listopada 2017 r. przedstawił stanowisko mocodawczyni co do przedmiotów majątkowych, które wchodzi, zdaniem T. D., w skład spadków pozostałych po K. P. (1), W. P. i J. P. (dział spadku pozostałego po K. P. (1) nie był przedmiotem niniejszego postępowania) i długów spadkowych pozostałych po tychże spadkodawcach.

Zarządzeniem wydanym w dniu 28 listopada 2017 r. Przewodniczący zwrócił uczestniczce postępowania T. D. pismo procesowe jej pełnomocnika z dnia 20 listopada 2017 r., procedując przy tym na podstawie przepisu z art. 132 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd ustalił, co następuje:

W. P., syn M. i J. z d. B., zmarł dnia 18 lutego 2015 r. w W. i tamże ostatnio stale zamieszkiwał.

Z kolei J. P., córka J. i J. z d. T., zmarła dnia (...) r. w K., ostatnio zaś stale zamieszkiwała w W., gmina K..

Sąd Rejonowy w Sokółce prawomocnym postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2015 r., wydanym w sprawie z wniosku S. P. i z udziałem J. S., R. K., C. B., T. D. i H. S. o stwierdzenie nabycia spadku (sygn. akt: I Ns (...)), stwierdził, że spadek po J. P. spadł po W. P., synu M. i J. z d. B., zmarłym dnia (...) r. w W., ostatnio stale zamieszkiwałym w W., gmina K., na podstawie ustawy nabyli: matka J. P., córka J. i J. – w 1/2 części oraz rodzeństwo: siostra H. S., córka M. i J., siostra J. S., córka M. i J., brat S. P., syn M. i J., siostra R. K., córka M. i J., siostra C. B., córka M. i J., i siostra T. D., córka M. i J. – po 1/12 części każde z nich.

Tym samym postanowieniem Sąd Rejonowy w Sokółce stwierdził, że spadek po J. P., córce J. i J. z d. T., zmarłej dnia (...) r. w K., ostatnio stale zamieszkałej w W., gmina K., na podstawie ustawy nabyli: córka H. S., córka M. i J., córka J. S., córka M. i J., syn S. P., syn M. i J., córka R. K., córka M. i J., córka C. B., córka M. i J., i córka T. D., córka M. i J. – po 1/6 części każde z nich (dowód: prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Sokółce z dnia 12 sierpnia 2015 r., wydane w sprawie z wniosku S. P. i z udziałem J. S., R. K., C. B., T. D. i H. S. o stwierdzenie nabycia spadku – k. 73 akt o sygnaturze I Ns (...)).

Również tym samym postanowieniem Sąd Rejonowy w Sokółce zarządził sporządzenie spisu inwentarza majątków spadkowych pozostałych po W. P., synu M. i J. z d. B., zmarłym dnia 18 lutego 2015 r. w W., i tamże ostatnio stale zamieszkałym, i J. P., córce J. i J. z d. T., zmarłej dnia (...) r. w K., ostatnio stale zamieszkałej w W., po czym zlecił sporządzenie spisu inwentarza Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Sokółce B. C. (dowód: prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Sokółce z dnia 12 sierpnia 2015 r., wydane w sprawie z wniosku S. P. i z udziałem J. S., R. K., C. B., T. D. i H. S. o stwierdzenie nabycia spadku – k. 73 verte akt o sygnaturze I Ns (...)).

Uczestnicy niniejszego postępowania należą zatem do kręgów spadkobierców W. P., syn M. i J., i J. P., córki J. i J..

Fakt wejścia do spadków pozostałych po W. P. i J. P. jedynie ruchomości był niesporny; zainteresowani, a precyzyjniej rzecz ujmując: wnioskodawca S. P. i uczestniczki postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S. prowadzili natomiast spór z uczestniczką postępowania T. D. zarówno co do składu obu spadków (co do ruchomości, które wedle ich wiedzy i ocen wchodziły w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P.), jak i co do sposobu wyjścia ze współwłasności tego prawa .

Przy rozpoznaniu niniejszej sprawy jej przedmiot – dział spadków pozostały po W. P. i J. P. – nie był również przedmiotem sporu.

W niniejszej sprawie przedmiotem sporu pomiędzy zainteresowanymi nie była ostatecznie kwestia przynależności do spadków pozostałych po W. P. i J. P. – według ich stanu z chwili otwarcia spadku – ruchomości opisanych szczegółowo w protokole spisu inwentarza, sporządzonym w dniu 22 stycznia 2016 r. przez zastępującą Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Bogusławę Czubak asesora Małgorzatę Kondrat – za wyjątkiem ruchomości opisanych w punktach w punktach: 3 (ciągnika marki (...)), 5 (furmanki), 8 (kultywatora), 10 (kosiarki do trawy), 11 (piły motorowej), 15 (kuchenki mikrofalowej), 35 (roweru górskiego), 36 (lewarka), 38 (młynka do zboża), 39 (pralki marki „BOSCH”) i silnika do zboża o mocy 7 kW.

Na dzień otwarcia spadku po W. P. – stosownie do danych uzyskanych przez Sąd z Wydziału (...) Starostwa Powiatowego w S. – W. P. nie był zarejestrowany jako właściciel ciągnika rolniczego marki Z. (...) o numerze rejestracyjnym (...); jako właściciel tego pojazdu był natomiast wpisany K. P. (1) (dowody: informacja pochodząca ze Starostwa Powiatowego w S. – k. 92; karta pojazdu rolniczego marki Z. (...) o numerze rejestracyjnym (...) – k. 93; wniosek o rejestrację ciągnika rolniczego marki Z. (...) – k. 94; umowa kupna-sprzedaży, zawarta w dniu 27 grudnia 2005 r. pomiędzy J. L. a K. P. (1) – k. 95; decyzja o numerze KD. (...), wydana w dniu 23 stycznia 2006 r. przez Starostę (...) – k. 96; decyzja o numerze KD. (...), wydana w dniu 16 grudnia 2006 r. przez Starostę (...) – k. 97).

Wbrew twierdzeniom pełnomocnika wnioskodawcy, przedstawionym w piśmie procesowym z dnia 26 kwietnia 2016 r., ciągnik rolniczy marki Z. (...) o numerze rejestracyjnym (...) nie był przedmiotem umowy o dział spadku pozostałego po K. P. (1) (dowód: wypis z aktu notarialnego, sporządzonego w dniu 28 kwietnia 2011 r. w Kancelarii Notarialnej A. N. w S. za numerem Repertorium A (...) – k. 60-67 akt księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Sokółce).

Kosiarka spalinowa Oleo-Mac G48 PK o numerze seryjnym (...) jest własnością uczestniczki postępowania T. D. (dowód: karta gwarancyjne, wystawiona w dniu 16 maja 2014 r. przez (...) Spółkę z o.o. z siedzibą w P. – k. 170; paragon fiskalny – k. 170 verte).

Sadzarka dwurzędowa do ziemniaków była natomiast własnością K. P. (1) (brata zainteresowanych, zmarłego dnia 17 sierpnia 2010 r.; dowód: umowa sprzedaży – k. 171; Akt poświadczenia dziedziczenia – k. 72-73 akt księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Sokółce; Informacja o zarejestrowanym akcie poświadczenia dziedziczenia – k. 74 akt księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Sokółce).

W dniu 18 lutego 2015 r. w skład spadku pozostałego po W. P. wchodziły natomiast – istniejące również w chwili orzekania o przedmiocie postępowania – maszyny i urządzenia w postaci: zawieszanego siewnika zbożowego S0015 – o wartości 460,00 zł, brony zębów zawieszane typ (...) o numerze fabrycznym (...) – o wartości 288,00 zł, rozsiewacz do nawozów zawieszany typ (...) – o wartości 300,00 zł i pług dwuskibowy typ (...) o numerze fabrycznym (...) – o wartości 520,00 zł, a nadto: rower – o wartości 249,00 zł i kwota 11.042,72 zł, wypłacona uczestniczce postępowania T. D. przez Bank Spółdzielczy w K. na podstawie przepisu z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1876 z późn. zm.).

W dniu 15 maja 2015 r. w skład spadku pozostałego po J. P. wchodziły natomiast – istniejące również w chwili orzekania o przedmiocie postępowania – następujące przedmioty majątkowe (ruchomości): zestaw meblowy pięciosegmentowy – o wartości 292,00 zł, szafa trzydrzwiowa – o wartości 132,00 zł, pięć sztuk krzeseł tapicerowanych – o łącznej wartości 160,00 zł, stół kuchenny – o wartości 108,00 zł, kolejny stół kuchenny – o wartości 108,00 zł, żyrandol pięcioświecowy – o wartości 25,00 zł, kolejny zestaw meblowy pięciosegmentowy – o wartości 362,00 zł, wersalka – o wartości 276,00 zł, taboret drewniany – o wartości 21,00 zł, pufa – o wartości 42,00 zł, wersalka – o wartości 160,00 zł, lodówka marki Gorenje typ HZS2026 o pojemności 145 l – o wartości 127,00 zł, zamrażarka marki Zamex typ Tz275 o pojemności 256 l – o wartości 172,00 zł, kuchenka gazowa marki Ignis czteropalnikowa – bez wartości, następny stół kuchenny – o wartości 125,00 zł, skrzynia (kufer) – o wartości 180,00 zł, maszyna do szycia marki Łuczniczka – o wartości 85,00 zł, telewizor marki Samsung model GK-5020Z – o wartości 21,00 zł i zestaw mebli kuchennych – o wartości 135,00 zł.

Sąd zważył, co następuje:

Przepis z art. 680 § 2 k.p.c. stanowi, że w wypadku gdy w skład spadku wchodzi nieruchomość, należy przedstawić dowody stwierdzające, że nieruchomość stanowiła własność spadkodawcy.

Wnioskodawca takich dowodów nie musiał przedstawić (o czym wyżej).

Wedle przepisu z art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej.

Z kolei przepis z § 2 art. 922 k.c. stanowi, iż nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami.

W świetle przytoczonego wyżej przepisu z art. 922 § 1 k.c. spadek stanowi ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego o charakterze cywilnoprawnym. Pojęciem tym obejmuje się więc wszelkie prawa będące elementami stosunku cywilnoprawnego, przy czym terminowi temu należy nadać stosunkowo szerokie znaczenie, pozwalające np. objąć nim także stosunki z zakresu prawa pracy. W każdym jednak przypadku chodzi o cywilnoprawne prawa i obowiązki o charakterze majątkowym, niemajątkowe bowiem wygasają z chwilą śmierci ich podmiotu, na nikogo więc przejść nie mogą, jak np. dobra osobiste określone w art. 23 k.c.

Przenosząc rozumienie regulacji z art. 922 § 1 i 2 k.c. na grunt sprawy niniejszej należy wskazać, że sumy znajdujące się na rachunku bankowym spadkodawcy w zasadzie wchodzi w skład spadku zgodnie z regułami ogólnymi. W postanowieniu z dnia 15 kwietnia 1997 r., I CKU 30/97 (OSNC 1997, nr 10, poz. 149, z glosą M. Kłosa, PS 1998, nr 9, s. 106), Sąd Najwyższy przyjął, że spadkobiercy nabywają spadek w stanie istniejącym w chwili jego otwarcia, co w odniesieniu do wierzytelności z rachunków bankowych spadkodawcy oznacza, że wchodzi one w skład spadku w takim zakresie, w jakim istniały w chwili śmierci spadkodawcy. W skład spadku nie wchodzi zatem odsetki narosłe od dnia otwarcia spadku. Odsetki takie stanowią pożytki prawa (art. 54 k.c.), które zgodnie z art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. przypadają współspadkobiercom w stosunku do wielkości udziałów..

Do spadku, jako długów spadkowe, wchodzi koszty pogrzebu spadkodawcy w zakresie odpowiadającym zwyczajom przyjętym w danym środowisku. Odesłanie do zwyczajów przyjętych w danym środowisku oznacza, że obliczenie wysokości tych kosztów musi zostać dokonane przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy.

Do kosztów pogrzebu należy zaliczyć także koszt nagrobka, jeżeli w środowisku spadkodawcy zwyczajem jest wystawianie nagrobka (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 lipca 2015 r., V ACa 126/15 , LEX nr 1842298). Jeżeli zaś spadkodawca wyraził wolę, aby jego ciało zostało poddane kremacji, do kosztów pogrzebu należy zaliczyć związane z tym koszty. Nie jest wyłączone zaliczenie do kosztów pogrzebu zwyczajowego datku dla księdza za odprawienie mszy żałobnej i nabożeństwa przy grobie, kosztów przejazdu taksówki dla księdza, który odprawił ceremonię na cmentarzu oraz kosztów stypy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 marca 2013 r., I ACa 868/12 , LEX nr 1353833).

W skład spadku nie wchodzi natomiast koszty pogrzebu wkładcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w środowisku zmarłego, wypłacone osobie, która przedstawi rachunki stwierdzające wysokość poniesionych przez nią wydatków [art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 1876 z późn. zm.)].

Z chwilą nabycia spadku przez kilku spadkobierców powstaje między nimi wspólność praw i obowiązków spadkowych, która utrzymuje się do chwili dokonania działu spadku. Zgodnie bowiem z art. 1035 k.c. w sytuacji, gdy spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych.

Z kolei wedle regulacji z art. 684 k.p.c. w postępowaniu o dział spadku sąd ustala skład i wartość spadku ulegającego podziałowi, przy czym skład spadku ustala się według jego stanu z chwili otwarcia, natomiast wartość spadku według cen z chwili dokonywania działu.

Przyjmuje się, iż ustalenie przez sąd składu i stanu spadku następuje z chwilą jego otwarcia (art. 924 k.c.), a jego wartości – na podstawie cen (rynkowych) z chwili dokonywania działu (w wypadku ustalenia składu i wartości wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego zastosowanie znajdzie art. 619 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1950 r., C. 72/50 , OSN 1951, nr 1, poz. 12; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 września 1974 r., III CZP 58/74 , OSNC 1975, nr 6, poz. 90; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2010 r., IV CSK 429/09 , LEX nr 678022; zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06 , LEX nr 610089; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II CZ 38/10 , LEX nr 585774).

Zgodnie ze stanowiskiem praktyki w sprawie o dział spadku jego skład powinien być ustalony przez sąd na podstawie dowodów aktualnych w chwili dokonywania podziału (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 1994 r., II CRN 31/94 , Wokanda 1994, nr 9, s. 9), stąd też w razie zmiany, po sporządzeniu przez biegłego opinii, a przed zamknięciem rozprawy, wartości wszystkich lub niektórych składników spadku sąd zobowiązany jest do przeprowadzenia dowodu z opinii uzupełniającej (art. 286 w zw. z art. 13 § 2).

Podstawą ustalenia składu spadku jest spis inwentarza, jeżeli był sporządzony (art. 637 k.p.c.) albo wykaz inwentarza, jeżeli został złożony (art. 636³ k.p.c.), a ponadto oświadczenia spadkobierców – uczestników postępowania działowego oraz przedstawione przez nich dowody. Spis inwentarza ani wykaz inwentarza nie mają mocy wiążącej i mogą być, stosownie do okoliczności, korygowane. Zawsze jednak wymaga udowodnienia własności należącej do spadku nieruchomości, przy czym w razie sporu co do jej przynależności do spadku sąd rozstrzyga o tym na podstawie art. 685 k.p.c..

Przedmiotem działu spadku mogą być tylko aktywa (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1968 r., III CRN 209/68 , OSNC 1969, nr 6, poz. 112; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1972 r., III CRN 477/71 , OSP 1972, z. 9, poz. 174; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1978 r., III CRN 333/77 , LEX nr 8051; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2000 r., I CKN 295/00 , OSNC 2001, nr 2, poz. 32).

W kontekście zaprezentowanej wyżej regulacji z art. 922 § 1 k.c. i zgodnych w tym zakresie w części stanowisk prezentowanych przez wnioskodawcę i uczestników postępowania, a także wyników przeprowadzonych przez Sąd dowodów z zeznań świadków i dowodów z przesłuchania zainteresowanych w charakterze strony Sąd nie miał żadnej wątpliwości co do wejścia do spadku pozostałego po W. P. przedmiotów majątkowych i kwoty pieniężnej, opisanych szczegółowo w podpunktach od 1 do 6 punktu I sentencji postanowienia, zaś do spadku pozostałego po J. P. – przedmiotów majątkowych opisanych szczegółowo w podpunktach od 1 do 19 punktu II sentencji postanowienia.

Dokonując oceny co do przynależności przedmiotów majątkowych do spadków pozostałych po W. P. i J. P. Sąd kierował się doświadczeniem życiowym i dowodem z dokumentu prywatnego – jest bowiem oczywistym, że z uwagi na funkcje przedmiotów majątkowych opisanych szczegółowo w opinii sporządzonej w formie pisemnej przez biegłego sądowego z zakresu mechanizacji rolnictwa inż. J. Ł. powinny one przynależeć do spadku pozostałego po W. P. (jako właścicieli, do dnia 26 maja 2014 r., gospodarstwa rolnego; owe przedmioty majątkowe nie były przedmiotem umowy darowizny, zawartej przez spadkodawcę z T. D. w dniu 26 maja 2014 r.; zob. wypis z aktu notarialnego sporządzonego w dniu 26 maja 2014 r. w Kancelarii Notarialnej B. N. w M. za numerem Repertorium A (...) – k. 99-102 Księgi Wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Sokółce), zaś z uwagi na funkcje przedmiotów majątkowych opisanych szczegółowo w opinii sporządzonej w formie pisemnej przez biegłego sądowego z zakresu meblarstwa i gospodarki materiałowej mgr J. B. – do spadku pozostałego po J. P. (W. P. był jej synem i zamieszkiwał w domu rodzinnym przez tą spadkodawczynię urządzonym i prowadzonym). Dokonując oceny co do przynależności do poszczególnych spadków sum znajdujących się na rachunku bankowym

Sąd miał natomiast na uwadze wynik przeprowadzonych dowodów z dokumentów prywatnych, stanowiących karty 440 i 441 akt sprawy.

Jak już wyżej Sąd ustalił, Sąd Rejonowy w Sokółce prawomocnym postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2015 r., wydanym w sprawie z wniosku S. P. i z udziałem J. S., R. K., C. B., T. D. i H. S. o stwierdzenie nabycia spadku (sygn. akt: I Ns (...)), zarządził sporządzenie spisu inwentarza majątków spadkowych pozostałych po W. P. i J. P., po czym zlecił sporządzenie spisu inwentarza Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Sokółce B. C..

Zastępujący Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Bogusławę Czubak asesor Małgorzata Kondrat dokonała w dniu 20 listopada 2015 r. spisu inwentarza po zmarłych W. P. i J. P.; przy tej czynności byli obecni: wnioskodawca S. P., uczestniczki postępowania R. K., C. B., T. D. i H. S., a nadto pełnomocnik uczestniczki postępowania J. S. (dowód: protokół spisu inwentarza, stanowiący kartę 10 akt sprawy). Obecni przy tej czynności wnioskodawca S. P. i uczestniczki postępowania R. K., C. B. i H. S., a nadto pełnomocnik uczestniczki postępowania J. S. zgodnie oświadczyli, że ruchomości opisane szczegółowo w protokole spisu inwentarza stanowiły w dacie otwarcia spadków pozostałych po W. P. i J. P. ich własność, zaś uczestniczka postępowania T. D. – że ruchomości opisane w punktach 1 i 2 protokołu stanowią jej własność, że nie ma wiedzy, gdzie w dacie sporządzania spisu inwentarza znajdują się ruchomości opisane w punktach: 3 (ciągnik marki „ZETOR”), 5 (furmanka), 8 (kultywator), 10 (kosiarka do trawy), 11 (piła motorowa), 15 (kuchenka mikrofalowa), 35 (rower górski), 36 (lewarek) i 38 (młynek do zboża) i że pralka marki „BOSCH” nie znajduje się w domu posadowionym na nieruchomości znajdującej się w W..

W dniu 22 stycznia 2016 r. zastępujący Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Bogusławę Czubak asesor Małgorzata Kondrat dokonała uzupełniającego spisu inwentarza po zmarłych W. P. i J. P., gdyż po zakończeniu spisu T. D. przedstawiła protokół z czynności kontrolnych przeprowadzonych pracownika (...) Oddziału (...) z siedzibą w Ł. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa u W. P., w którym stwierdzono, że zmarły W. P. nie posiadał zarejestrowanych zwierząt. Pozostali spadkobiercy W. P. wnieśli, że w protokole spisu inwentarza nie ujęto silnika do zboża o mocy 7 kW i wartości 2.000,00 zł. Dlatego też, zdaniem zastępujący Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Bogusławę Czubak asesor Małgorzaty Kondrat stan czynny spadku należy pomniejszyć o wartość dwóch tuczników i dwóch jałówek, które stanowiły własność T. D., a zwiększyć o wartość silnika (dowód: uzupełnienie spisu inwentarza z dnia 22 stycznia 2016 r., stanowiące jedną z kart Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Bogusławę Czubak o sygnaturze Km (...)).

Na podstawie uznanych przez Sąd za wiarygodne dowodów z dokumentów urzędowych i prywatnych, przedstawionych szczegółowo w ramach ustaleń faktycznych, Sąd ustalił, że ciągnik rolniczy marki Z. (...) o numerze rejestracyjnym (...), kosiarka spalinowa Oleo-Mac G48 PK o numerze seryjnym (...) i sadzarka dwurzędowa do ziemniaków nie były własnością W. P..

Dowodom przeciwnym – dowodom z zeznań świadków: M. B. (1) (k. 173-174 verte), M. B. (2) (k. 174 verte), P. K. (k. 174 verte-174), A. K. (k. 174), A. B. (k. 174), M. B. (3) (k. 175 verte) i K. P. (2) (k. 175 verte) i dowodom z przesłuchania wnioskodawcy S. P. i uczestniczek postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. w charakterze strony (na rozprawie wyznaczonej na dzień 8 listopada 2017 r. – k. 369-371 verte) Sąd nie dał wiary, gdyż pozostają one w oczywistej sprzeczności dowodami z dokumentów urzędowych i prywatnych, przedstawionych szczegółowo w ramach ustaleń faktycznych.

Sąd nie mógł orzekać w niniejszym postępowaniu o losach przypadającego W. P. udziału we współwłasności ciągnika rolniczego marki ZETOR 5711 o numerze rejestracyjnym (...) i sadzarki dwurzędowej do ziemniaków, wynikającego z dziedziczenia, w części, spadku pozostałego po K. P. (1), gdyż dział spadku po K. P. (1) nie był przedmiotem postępowania.

Wyniki oględzin dokonanych przez biegłego sądowego z zakresu mechanizacji rolnictwa inż. J. Ł. i przez biegłego sądowego z zakresu meblarstwa i gospodarki materiałowej mgr J. B. , a nadto wyniki przeprowadzonych dowodów z opinii sporządzonych przez tych biegłych w formie pisemnej prowadzą z kolei do wniosku, że pomiędzy wynikami oględzin i wynikami przeprowadzonych dowodów z opinii sporządzonych przez tych biegłych a opisem spisanych

w ramach spisu inwentarza rzeczy – który ze swej istoty powinien obejmować, w celu określenia składu spadku i wartości, całość majątku spadkowego – i oświadczeniami spadkobierców W. P. i J. P. (uczestników postępowania działowego) zachodzą dość istotne rozbieżności. Wnioskodawca S. P. i uczestniczki postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S. twierdzili przy tym, że przedmioty majątkowe, które nie zostały zastane (okazane) przy sporządzaniu spisu inwentarza i dokonywaniu przez biegłych oględzin, a wchodziły, wedle ich ocen, do spadków pozostałych po W. P. i J. P., zostały przywłaszczone przez uczestniczkę postępowania T. D., a ta ostatnia prawdziwości takiego stanu rzeczy zaprzeczała.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu p ostanowienia z dnia 24 sierpnia 2011 r. , IV CSK 521/10 (LEX nr 1102544), „Według art. 684 k.p.c., w sprawie o dział spadku sąd ustala skład i wartość spadku. Z przepisu tego nie wynika, według jakich zasad ustala się skład i wartość spadku. Jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 września 1974 r., III CZP 58/74 (OSNCP 1975, nr 6, poz. 90), w dziale spadku stan spadku ustala się według chwili otwarcia spadku, jego zaś wartość według cen z chwili dokonania działu. Wcześniej takie samo stanowisko, co do tych zagadnień, zostało wyrażone w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1969 r., III CZP 12/69 (OSNCP 1970, nr 3, poz. 39) oraz orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1950 r., C. 72/50 (OSN 1951, nr 1, poz. 12). Odnośnie do zagadnienia według jakiej chwili należy oszacować przedmioty spadkowe, mimo braku uregulowania ustawowego tej kwestii należy przyjąć, że, następuje to według cen obowiązujących w chwili działu spadku, tj. według takich samych reguł, jakie przyjęto w kodeksie cywilnym przy obliczaniu zachowku (art. 995 k.c.) oraz przy darowiznach podlegających zaliczeniu do spadku (art. 1042 § 2 k.c.). Przyjęcie natomiast, że stan spadku ustala się na chwilę jego otwarcia jest konsekwencją uwzględnienia przepisów prawa materialnego dotyczących spadku. W szczególności z art. 922 § 1 k.c. wynika, że spadek – który otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy (art. 924 k.c.) – stanowi ogół praw majątkowych i obowiązków zmarłego. Tak ustalony stan spadku w chwili jego otwarcia, w zakresie aktywów, stanowi przedmiot działu spadku. Zmiany w tym stanie, w okresie między otwarciem spadku a jego działem np. spowodowane sprzedażą rzeczy wchodzącej w skład spadku, podlegają w chwili działu spadku stosownemu uwzględnieniu i ewentualnemu rozliczeniu. Spadkobiercy bowiem ponoszą skutki zmian w stanie spadku, gdyż do wspólności majątku spadkowego, zgodnie z art. 1035 k.c., stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności ułamkowej.”

W uzasadnieniu tego samego postanowienia Sąd Najwyższy wyjaśnił nadto, iż „ W postępowaniu o dział spadku sąd, zgodnie z art. 686 k.p.c., rozstrzyga o wzajemnych roszczeniach spadkobierców z tytułu posiadania i używania przedmiotów spadkowych, pożytków i przychodów, poczynionych nakładów i spłaconych długów spadku. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 1980 r., III CZP 26/80 (OSNCP 1980, Nr 12, poz. 229) wyjaśniono, że przed działem spadku gospodarstwa rolnego spadkobierca, dziedziczący to gospodarstwo, może rozporządzać poszczególnymi przedmiotami należącymi do tego gospodarstwa tylko za zgodą pozostałych spadkobierców albo po uzyskaniu stosownego rozstrzygnięcia sądowego (art. 1058 w zw. z art. 1035 i art. 199 k.c.). Jeżeli taki spadkobierca dokonał rozporządzenia bez wymaganej zgody albo uzyskania rozstrzygnięcia sądowego, to w postępowaniu o dział spadku gospodarstwa rolnego sąd rozstrzyga o wynikłym stąd i zgłoszonym roszczeniu, jako dotyczącym posiadania poszczególnych przedmiotów należących do gospodarstwa, w kręgu współspadkobierców dziedziczących to gospodarstwo (art. 686 k.p.c.). Samo rozporządzenie udziałem spadkobiercy w przedmiocie należącym do spadku, zgodnie z art. 1036 k.c., wymaga zgody pozostałych spadkobierców. W braku zgody któregośkolwiek z pozostałych spadkobierców rozporządzenie jest bezskuteczne o tyle, o ile naruszałoby uprawnienia przysługujące temu spadkobiercy na podstawie przepisów o dziale spadku. Inną natomiast kwestią jest zbycie przez jednego ze spadkobierców bez zgody pozostałych spadkobierców przedmiotu wchodzącego w skład spadku. Takie rozporządzenie, zgodnie z art. 1035 w zw. z art. 199 k.c., jest nieważne. Dotyczy to także, w związku z art. 1058 k.c., rozporządzenia przedmiotem wchodzących w skład spadkowego gospodarstwa rolnego. Jeżeli jednak w chwili działu spadku nie może nim być już objęty przedmiot wchodzący w skład spadku, którym samodzielnie rozporządził jeden ze spadkobierców bez zgody pozostałych spadkobierców, rozliczeniu powinna podlegać jego wartość ustalona na chwilę działu spadku i według stanu na dzień otwarcia spadku, tak jakby przedmiot ten nadal wchodził w skład masy podlegającej podziałowi. Podstawę materialnoprawną takiego żądania stanowią przepisy o czynach niedozwolonych (art. 415 k.c.) w związku z przepisami materialnoprawnymi o współwłasności w częściach

ułankowych i dziale spadku. Należy mieć tu dodatkowo na uwadze, że także według art. 363 § 2 k.c., jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Jedynie w przypadku zbycia, przez spadkobiercę przedmiotu wchodzącego w skład spadku bez zgody pozostałych spadkobierców, "usprawiedliwionego" określonymi okolicznościami, np. ze względu na jego właściwości, czy nieuchronność - tak jak miało to miejsce w odniesieniu do części nieruchomości spadkowych – wszczęcia postępowania wywłaszczeniowego, przyjąć należy, iż spadkobierca ma obowiązek wydania pozostałym spadkobiercom uzyskanej w zamian korzyści majątkowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1974 r., III CRN 83/74, Lex Polonica nr 309180), a w razie działu spadku rozliczenia tej korzyści majątkowej.”.

Sąd w składzie niniejszym w pełni owe poglądy Sądu Najwyższego podziela.

Jak już wyżej Sąd wskazał, uczestniczka postępowania T. D. zaprzeczyła twierdzeniom wnioskodawcy S. P. i uczestniczek postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S., że samodzielnie rozporządziła, bez zgody pozostałych spadkobierców, tymi przedmiotami wchodzącymi w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P., które nie zostały zastane (okazane) przy sporządzaniu spisu inwentarza i dokonywaniu przez biegłych oględzin.

Sąd miał zatem do czynienia z sytuacją procesową, w której oświadczenia stron sporu dotyczące określonego faktu są rozbieżne i powstaje potrzeba ich udowodnienia przy uwzględnieniu wynikającego z art. 6 k.c. rozkładu ciężaru dowodu.

Ciężar udowodnienia tego faktu spoczywał na wnioskodawcy S. P. i uczestniczkach postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S., gdyż to oni z faktu tego zamierzali wywodzić skutki prawne (art. 6 k.c.; to oni bowiem stali na stanowisku, że przedmioty wchodzące w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P., które nie zostały zastane (okazane) przy sporządzaniu spisu inwentarza i dokonywaniu przez biegłych oględzin, powinny zostać rozliczone w niniejszym postępowaniu działowym i to oni byli obciążeni obowiązkiem przeprowadzeniem dowodu na tę okoliczność).

Zdaniem Sądu zaoferowane przez wnioskodawcę S. P. i uczestniczki postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S. – i przeprowadzone przez Sąd – dowody nie były wystarczające dla przyjęcia za udowodnione istotnych dla sprawy okoliczności, a mianowicie do przyjęcia, że uczestniczka postępowania T. D. samodzielnie rozporządziła, bez zgody pozostałych spadkobierców, tymi przedmiotami wchodzącymi w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P., które nie zostały zastane (okazane) przy sporządzaniu spisu inwentarza i dokonywaniu przez biegłych oględzin (za wyjątkiem roweru górskiego) lub że zostały przez nią zbyte bez zgody pozostałych spadkobierców, – żaden z dowodów zaoferowanych przez tych zainteresowanych nie pozwolił bowiem, zdaniem Sądu, na ustalenie, że owe przedmioty znajdowały się w chwili działu spadków w posiadaniu T. D. (poza rowerem wchodzącym w skład spadku pozostałego po W. P.) bądź też zostały przez nią zbyte bez zgody pozostałych spadkobierców, a tylko poczynienie ustaleń zgodnych z twierdzeniami prezentowanymi w tym przedmiocie przez wnioskodawcę S. P. i uczestniczki postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S. pozwalało na rozstrzygnięcie przez Sąd o wzajemnych roszczeniach spadkobierców z tytułu posiadania i używania przedmiotów spadkowych (art. 686 k.p.c.) lub przypisanie jednemu ze spadkobierców W. P. i J. P. powinności naprawienia szkody (art. 415 k.c.).

W szczególności na takie ustalenie nie pozwalały zarówno wyniki przeprowadzonych przez Sąd dowodów z zeznań świadków: M. B. (1) (k. 173-174 verte), M. B. (2) (k. 174 verte), P. K. (k. 174 verte-174), A. K. (k. 174), A. B. (k. 174), M. B. (3) (k. 175 verte) i K. P. (2) (k. 175 verte), jak i wyniki przeprowadzonych przez Sąd dowodów z przesłuchania wnioskodawcy S. P. i uczestniczek postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. w charakterze strony – na rozprawie wyznaczonej na dzień 8 listopada 2017 r. (k. 369-371 verte).

Przywołane przez Sąd w poprzednim akapicie dowody nie mogą w dodatku zostać poddane ocenie w kontekście podania przyczyn, dla których Sąd tym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), gdyż zarówno przesłuchani przez Sąd świadkowie, jak i przesłuchani w charakterze strony wnioskodawca S. P. i uczestniczki postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. nie mieli po prostu wiedzy co do losów

tych przedmiotów majątkowych, które wchodziły w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P., a które nie zostały zastane (okazane) przy sporządzaniu spisu inwentarza i dokonywaniu przez biegłych oględzin.

Z kolei obiektywny brak takiej możliwości nie pozwalał na poczynienie w pełni odpowiedzialnych ustaleń co do wartości tych przedmiotów w chwili dokonywania działu obu spadków; nie pozwalał też – co jest bardziej istotne z punktu widzenia poprawności procesowania – na rozstrzygnięcie o wzajemnych roszczeniach spadkobierców z tytułu posiadania i używania przedmiotów spadkowych (w przypadku, gdy jeden ze spadkobierców dokonał rozporządzenia poszczególnymi przedmiotami należącymi do spadku bez wymaganej zgody pozostałych spadkobierców albo uzyskania rozstrzygnięcia sądowego) bądź na przypisanie konkretnej osobie (jednemu ze spadkobierców W. P. i J. P.) powinności naprawienia szkody (w przypadku zbycia przez jednego ze spadkobierców bez zgody pozostałych spadkobierców przedmiotu wchodzącego w skład spadku).

Do przyjęcia, że uczestniczka postępowania T. D. samodzielnie rozporządziła, bez zgody pozostałych spadkobierców, przedmiotami wchodzącymi w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P., które nie zostały zastane (okazane) przy sporządzaniu spisu inwentarza i dokonywaniu przez biegłych oględzin (za wyjątkiem roweru górskiego) lub że zostały przez nią zbyte bez zgody pozostałych spadkobierców nie było możliwe, zdaniem Sądu, zastosowanie instytucji z art. 231 k.p.c.

Domniemanie faktyczne polega na tym, że sąd na podstawie ustalenia jednych faktów wnioskuje o istnieniu innych. Sąd ma w takim wypadku zupełną swobodę wnioskowania na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania dowodowego. Musi ono jednak być poprawne z punktu widzenia zasad logiki. Możliwe jest więc dokonanie ustalenia na podstawie domniemania faktycznego wtedy, gdy wniosek taki nasuwa się z pewnością lub ze szczególnie dużą dozą prawdopodobieństwa, natomiast wniosek przeciwny nie ma w danych okolicznościach żadnego uzasadnienia bądź też jest wysoce mało prawdopodobny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2005 r., IV CK 459/04, M. Praw. 2005, nr 4, s. 181).

Sąd stoi bowiem na stanowisku, że z faktu, iż nieruchomości, na której znajdowały się maszyny i urządzenia rolnicze, które wchodziły w skład spadku pozostałego po W. P., i jest posadowiony dom, którego wyposażenie staniały ruchomości wchodzące w skład spadku pozostałego po J. P., znajdował się od chwili otwarcia spadków pozostałych po tych spadkodawcach w posiadaniu uczestniczki postępowania T. D., nie sposób wnioskować – przy opisanej przez uczestników postępowania (poza T. D.) – częstotliwości kontaktów ze spadkodawcami, że uczestniczka postępowania T. D. samodzielnie rozporządziła, bez zgody pozostałych spadkobierców, częścią przedmiotów wchodzących w skład spadków pozostałych po W. P. i J. P. lub że część tych przedmiotów została przez nią zbyte bez zgody pozostałych spadkobierców. Doświadczenie życiowe uczy bowiem, że część tych przedmiotów mogła zostać po prostu zbyta przez samych spadkodawców lub przywłaszczona przez osoby trzecie (uczestniczka postępowania T. D. nie mieszka przecież na co dzień w domu mieszkalnym posadowionym na nieruchomości, na której znajdowały się maszyny i urządzenia rolnicze, które wchodziły w skład spadku pozostałego po W. P., i którego wyposażenie staniały ruchomości wchodzące w skład spadku pozostałego po J. P.).

Na podstawie uznanego przez Sąd za wiarygodny dowodu z zeznań świadków M. B. (1) (k. 173) Sąd ustalił natomiast, że uczestniczka postępowania T. D. samodzielnie – bo bez zgody pozostałych spadkobierców – rozporządziła wchodzącym w skład spadku pozostałego po W. P. rowerem górskim.

Z informacji uzyskanej przez Sąd z Banku Spółdzielczego w K. wynika, że na rachunkach bankowych prowadzonych przez ten bank na rzecz spadkodawcy W. P. w dniu 18 lutego 2015 r. znajdowały się następujące sumy pieniężne: na rachunku rolniczym – kwota 6.308,49 zł, zaś na rachunku lokaty terminowej – kwota 10.159,72 zł.

W dniu 25 lutego 2015 r. bank wypłacił uczestniczkę postępowania T. D. z rachunku rolniczego, po przedstawieniu przez nią rachunków stwierdzających wysokość poniesionych przez nią kosztów pogrzebu W. P., kwotę 4.674,00 zł. Następnie w dniu 30 kwietnia 2015 r. bank wypłacił uczestniczkę postępowania T. D. ze środków pozostałych

na rachunku rolniczym i ze zlikwidowanej lokaty (po potrąceniu kosztów bankowych), po przedstawieniu przez nią rachunków stwierdzających wysokość kosztów wystawienia nagrobka na grobie W. P., kwotę 11.709,72 zł.

Jak już wyżej Sąd wskazał, do spadku, jako długi spadkowe, wchodzi koszty pogrzebu spadkodawcy w zakresie odpowiadającym zwyczajom przyjętym w danym środowisku. Do kosztów pogrzebu należy zaliczyć także koszt nagrobka, jeżeli w środowisku spadkodawcy zwyczajem jest wystawianie nagrobka (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 lipca 2015 r., V ACa 126/15, LEX nr 1842298). W skład spadku nie wchodzi natomiast koszty pogrzebu wkładcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w środowisku zmarłego, wypłacone osobie, która przedstawi rachunki stwierdzające wysokość poniesionych przez nią wydatków [art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 1876 z późn. zm.)].

Bank Spółdzielczy w K. wypłacił uczestniczce postępowania T. D. na podstawie regulacji z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe łącznie kwotę 16.383,72 zł, w tym kwotę 11.709,72 zł po przedstawieniu przez nią rachunków stwierdzających wysokość kosztów wystawienia nagrobka na grobie W. P.,

W piśmie procesowym z dnia 20 listopada 2016 r. pełnomocnik wnioskodawcy zakwestionował zasadność wypłaty przez bank z tego tytułu środków powyżej kwoty 5.341,00 zł.

Istotnie: jak wynika z rachunków przedstawionych przez uczestniczkę postępowania T. D. koszty urządzenia przez nią pogrzebu W. P. wyniosły 4.674,00 zł, natomiast koszt budowy nagrobka na grobie tego spadkodawcy – 14.000,00 zł.

Nie można jednak, w opinii Sądu, przy ustalaniu spadku pozostałego po W. P. pominąć faktu, iż koszty pochówku tego spadkodawcy zostały w części pokryte z zasiłku pogrzebowego wypłaconego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – w wysokości 4.000,00 zł (zob. akta Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce Małgorzaty Kondrat o sygnaturze Km (...)). Należy zgodzić się ze stanowiskiem prezentowanym w tej mierze przez pełnomocnika wnioskodawcy i uznać, że kwota ta pomniejsza długi spadkowe po W. P. (koszty pogrzebu); tym samym długiem spadkowym z tego tytułu jest jedynie kwota 674,00 zł i wypłata kwoty w takiej właśnie wysokości winna zostać uznana za zasadną w świetle regulacji z art. ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe.

Poza sporem był także w niniejszym postępowaniu fakt, iż W. P. został pochowany w grobie rodzinnym, w którym byli wcześniej pochowani jego ojciec i brat.

I tym razem należy zgodzić się z pełnomocnikiem wnioskodawcy, że skoro nagrobek, którego wykonanie kosztowało 14.000,00 zł, został urządzony na grobie rodzinnym, gdzie oprócz spadkodawcy zostali wcześniej pochowani jego ojciec i brat, to nie sposób za dług spadkowy po W. P. uznać koszt urządzenia (renowacji) całego nagrobka. Długiem spadkowym po W. P. powinna być, w tym stanie rzeczy, powinna jedynie 1/3 część kosztów urządzenia nagrobka (to jest część, która dotyczy urządzenia nagrobka na grobie W. P.).

A zatem w świetle przedstawionych wyżej faktów i ocen dług spadkowy związany z postawieniem nagrobka na grobie W. P. powinien wynosić co najwyżej kwotę 4.667,00 zł ($14.000,00 \text{ zł} \times 1/3 \approx 4.667,00 \text{ zł}$).

Tym samym dług spadkowy po W. P. da się wyrazić kwotą 5.341,00 zł ($674,00 \text{ zł} + 4.667,00 \text{ zł} = 5.341,00 \text{ zł}$) i tylko taka kwota powinna zostać uznana za wypłaconą T. D. przez Bank Spółdzielczy w K. z rachunków prowadzonych na rzecz spadkodawcy W. P. z zgodną z regulacją z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe.

Dlatego też środki pieniężne w kwocie 11.115,21 zł wchodzi, zdaniem Sądu, w skład masy spadkowej pozostałej po W. P. i winny podlegać podziałowi ($16.383,72 \text{ zł} - 5.341,00 \text{ zł} = 11.115,21 \text{ zł}$).

Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszym postępowaniu nie pozwalał ustalić, aby W. P. i J. P. posiadali (byli właścicielami) inne, niż wskazane przez Sąd w punktach I i II sentencji postanowienia składniki majątku. W przypadku ustalenia w późniejszym terminie, że w skład spadków po nich pozostałych wchodzi dalszy majątek, zainteresowanym (ich spadkobiercom) będzie przysługiwać żądanie dokonania uzupełniającego działu spadku.

Zgodnie z art. 688 k.p.c. do działu spadku odpowiednie zastosowanie mają przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, w tym odnoszące się do sposobów dokonania tego zniesienia. Kodeks cywilny (art. 211-212) oraz kodeks postępowania cywilnego (art. 621-625) przewiduje trzy sposoby zniesienia współwłasności, a mianowicie podział rzeczy wspólnej, przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli i sprzedaż rzeczy wspólnej, przy czym powyższe uszeregowanie wskazuje również na preferencje ustawodawcy w zakresie hierarchii zastosowania poszczególnych sposobów. Bez wątplenia jako sposób rekomendowany uznać należy podział rzeczy wspólnej (art. 211 k.c.), w dalszej kolejności przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli (art. 212 § 2 in principio k.c.), zaś sprzedaż rzeczy wspólnej stanowi ostateczność (art. 212 § 2 in fine k.c.). Stosownie zaś do art. 622 k.p.c. pierwszeństwo ma dokonanie podziału w oparciu o zgodny wniosek co do sposobu zniesienia współwłasności, jeżeli nie sprzeciwia się prawu, zasadom współżycia społecznego, ani też nie narusza w sposób rażąco interesu osób uprawnionych.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni i uczestnicy postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. nie przedstawili zgodnego wniosku co do sposobu zniesienia współwłasności (działu spadków pozostałych po W. P. i J. P.; w dodatku żadne z nich nie było zainteresowane przyznaniem na wyłączną własność jakiegokolwiek przedmiotu majątkowego wchodzącego w skład spadków pozostałych po tychże spadkodawcach.

Z uwagi na powyższe Sąd postanowił przyznać na wyłączną własność uczestniczce postępowania T. D. kwotę 11.042,72 zł, wypłaconą jej przez Bank Spółdzielczy w K. na podstawie przepisu z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe i bezpodstawnie zaliczoną przez nią w skład długów spadkowych pozostałych po W. P., a nadto przedmiot majątkowy opisany szczegółowo w podpunkcie 5 punktu I sentencji postanowienia (czyli rower wchodzący w skład pozostałego W. P.), a następnie zarządził sprzedaż, stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, ruchomości opisanych szczegółowo w podpunktach od 1 do 4 punktu I sentencji oraz w podpunktach od 1 do 19 punktu II sentencji postanowienia, zaś uzyskaną w drodze licytacji publicznej kwotę postanowił podzielić pomiędzy wnioskodawcę S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. stosownie do przypadających im udziałów w spadku pozostałym po J. P., czyli po 1/6 (słownie: jednej szóstej) części;

Ustalony sposób działu spadków pozostałych po W. P. i J. P. łączył się potrzebą dokonania dodatkowych rozliczeń pomiędzy uczestnikami postępowania. Stosownie bowiem do art. 212 § 1 i § 2 k.c., jeżeli zniesienie współwłasności następuje na mocy orzeczenia Sądu przez podział rzeczy lub też przyznanie jej jednemu ze współwłaścicieli, to jednocześnie nakładany jest obowiązek dopłaty celem wyrównania wartości przysługującego udziału, bądź też spłaty pozostałych.

Tak więc współwłaściciel, któremu nie przyznano własności rzeczy wspólnej uprawniony jest z mocy ustawy do żądania spłaty stanowiącej równowartość całego swojego udziału lub jeżeli w ramach podziału przyznano część rzeczy nieodzwoiercedlającą w pełni wartości udziału, to wartość tę należy wyrównać poprzez dopłaty pieniężne.

Za uzasadnione należało więc uznać roszczenia C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. o zasądzenie na ich rzecz od T. D. stosownej spłaty.

W celu ustalenia wartości ruchomości (przedmiotów z zakresu gospodarstwa domowego), opisanych szczegółowo w protokole spisu inwentarza sporządzonym w dniu 20 listopada 2015 r. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce M. K. w sprawie z wniosku Sądu Rejonowego w Sokółce o sporządzenie spisu inwentarza (sygn. akt: Km (...)), Sąd dopuścił dowód ze sporządzonej w formie pisemnej opinii biegłego sądowego z zakresu meblarstwa i gospodarki materiałowej mgr J. B., zaś w celu ustalenia wartości inwentarza martwego, opisanego szczegółowo w protokole spisu inwentarza sporządzonym w dniu 20 listopada 2015 r. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce M. K. w sprawie z wniosku Sądu Rejonowego w Sokółce o sporządzenie spisu inwentarza (sygn. akt: Km (...)) i z uwzględnieniem silnika elektrycznego o mocy 7 kW – dowód ze sporządzonej w formie pisemnej opinii biegłego sądowego z zakresu mechanizacji rolnictwa inż. J. Ł..

W ocenie Sądu sporządzone przez obu biegłych opinie stanowią wartościowy materiał dowodowy. Nie budzą one wątpliwości co do ich wartości merytorycznej – są jednoznaczne i rzetelne, a zawarte w nich wnioski zostały poparte

analizą i stosownymi wyliczeniami. Należy przy tym jednocześnie wskazać, iż zainteresowani nie sformułowali żadnych zarzutów dotyczących ustaleń i wniosków przedstawionych przez obu biegłych w opiniach sporządzonych w formie pisemnej, co dodatkowo przekonuje o ich prawidłowości.

Z uwagi na wymuszone przez prezentowane przez zainteresowanych stanowiska co do sposobu działu obu spadków przy orzekaniu o przedmiocie niniejszego postępowania okazało się jedynie ustalenie przez biegłego sądowego z zakresu meblarstwa i gospodarki materiałowej mgr J. B. wartości roweru, który wchodzi w skład spadku pozostałego po W. P..

Uczestniczka postępowania T. D. otrzymała na wyłączną własność przedmioty majątkowe o łącznej wartości 11.291,72 zł, które weszły w skład spadku pozostałego po W. P..

Z uwagi na powyższe Sąd zasądził, tytułem spłaty, od uczestniczki postępowania T. D. na rzecz wnioskodawcy S. P. i uczestników postępowania C. B., R. K., J. S. i H. S. kwoty po 1.881,95 zł, płatne w terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym jak za czas opóźnienia w razie opóźnienia w płatności tych kwot – stosownie do wartości przysługujących im udziałów w spadku pozostałych po W. P. (z uwzględnieniem faktu, iż zainteresowani dziedziczą – z udziałami w wysokości po 1/6 części – przypadający J. P. udział w spadku po W. P.; $11.291,72 \text{ zł} \times 1/6 = 1.881,95 \text{ zł}$).

Spłaty te mieszczą się, w ocenie Sądu, w możliwościach płatniczych wnioskodawcy.

Ustalając termin dokonania spłaty Sąd wziął pod uwagę, iż uczestniczka postępowania T. D., pobierając kwotę pieniężną wypłaconą jej przez Bank Spółdzielczy w K. na podstawie przepisu z art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe i rozdysponowując ją w sposób przez Sąd ustalony (i jednocześnie niezasługujący na aprobatę), powinna była przewidzieć konieczność dokonania odpowiednich spłat na rzecz pozostałych uczestników i odpowiednio wcześniej poczynić oszczędności na ten cel. Ponadto nie występowała ona z wnioskiem ani o odroczenie terminu spłat ani o rozłożenie ich na raty.

Przepis art. 520 § 1 k.c. stanowi, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Jeżeli jednak uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości (art. 520 § 2 k.p.c.).

Mając na uwadze prezentowane przez zainteresowanych stanowisko zarówno co do składu obu spadków, jak i co do sposobu dokonania ich działu, Sąd uznał, że, iż w niniejszej sprawie ich interesy są sprzeczne i obowiązek zwrotu kosztów stosunkowo rozdzielił.

Wnioskodawca przy wszczęciu niniejszego postępowania uiszczył opłatę stałą od wniosku o dział spadku – wysokości 500,00 zł.

Dlatego też tytułem zwrotu części kosztów postępowania – zwrotu części uiszczonej przez S. P. opłaty stałej od wniosku o dział spadku – Sąd zasądził od uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. na rzecz wnioskodawcy S. P. kwoty po 83,33 zł.

Z uwagi na fakt, iż w niniejszej sprawie nie została uiszczona kolejna opłata sądowa od wniosku o dział spadku (w wysokości 500,00 zł), Sąd tytułem brakującej opłaty stałej od wniosku o dział spadku pozostałego po J. P. nakazał pobrać od wnioskodawcy S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K., J. S. i H. S. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Sokółce kwoty po 83,33 zł.

Wydatki w przedmiotowej sprawie Sąd ustalił na kwotę 2.567,93 zł; składały się na nie wyłącznie koszty związane z przeprowadzeniem przez Sąd dowodów ze sporządzonych w formie pisemnej opinii biegłych sądowych dwóch specjalności; zostały one pokryte przez wnioskodawcę S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K. i J. S. do

łącznie kwoty 1.500,00 zł (po 300,00 zł każde z nich); do kwoty 1.067,93 zł skredytował je – tymczasowo – Skarb Państwa.

Wobec powyższego tytułem brakujących wydatków Sąd nakazał pobrać od wnioskodawcy S. P. i uczestników postępowania C. B., T. D., R. K. i J. S. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Sokółce kwoty po 127,99 zł, zaś od uczestniczki postępowania H. S. – kwotę 427,99 zł. Podstawę orzekania przez Sąd w tym zakresie stanowił art. 113 ust. 1 z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r., poz. 300) w zw. z art. 520 § 2 k.p.c.

Pozostałe koszty związane ze swym udziałem w sprawie – wynagrodzenie należne pełnomocnikom ustanowionym przez wnioskodawcę i uczestniczkę postępowania T. D. – zainteresowani powinni ponieść we własnym zakresie (art. 520 § 1 k.p.c.).